

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"КРУЇЗНИЙ ТУРИЗМ"**

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 24 "Сфера обслуговування"

Спеціальність: 242 "Туризм і рекреація"

Освітньо-професійна програма: "Туризм"

Робоча програма навчальної дисципліни "Круїзний туризм". – Одеса: ОНУ, 2024.
– 11с.

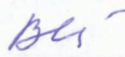
Розробники: **Коломієць Катерина Василівна**, кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму геолого-географічного факультету.

Ніколаєва Олена Іванівна, кандидат географічних наук, старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму геолого-географічного факультету.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від "30" 08 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП "Туризм"

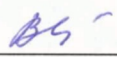

(Катерина КОЛОМІЄЦЬ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від "30" 08 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

(Віталій СИЧ)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № ____ від "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 1 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>24 "Сфера обслуговування"</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>242 "Туризм і рекреація"</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Другий (магістерський)</u>	Вибіркова дисципліна	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		3-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		18 год.	- год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		12 год.	- год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	- год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	- год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни “Круїзний туризм” є формування системи теоретичних знань з економіки і організації круїзного бізнесу та практичних вмінь формування круїзного туристичного продукту і обслуговування туристів, оцінки якості круїзних послуг.

Основними завданнями дисципліни “Круїзний туризм” є ознайомити студентів з принципами та видами організації транспортних подорожей та перевезень; визначити специфіку організації морського туризму; проаналізувати ринок круїзного туризму; охарактеризувати технології і організацію круїзного туризму; проаналізувати сучасні проблеми якості обслуговування в круїзному туропереїтингу

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК):ЗК1. Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності. ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

б) спеціальних (СК): СК2. Здатність планувати і виконувати наукові та/або прикладні дослідження у сфері туризму та рекреації. СК3. Здатність до управління туристичним процесом у публічному секторі, в туристичній дестинації, туристичному підприємстві на різних ієрархічних рівнях. СК4. Здатність організовувати діяльність та співпрацю суб’єктів регіонального, національного та міжнародного туристичних ринків на засадах сталого розвитку з урахуванням світового досвіду.

Очікувані результати навчання.

Програмні результати навчання: РН4. Проводити аналіз геопросторової організації туристичного процесу, проектувати його стратегічний розвиток на засадах сталості. РН6. Аналізувати та оцінювати діяльність суб'єктів туристичного ринку, планувати результати їх стратегічного розвитку. РН 12. Аналізувати, формулювати і реалізовувати національну та регіональну туристичну політику, вдосконалювати механізми управління туристичними DESTINATION на національному, регіональному та локальному рівнях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- загальні принципи організації транспортного обслуговування туристів;
- види транспортних подорожей та їх характеристика;
- сучасний стан та тенденції розвитку транспортних подорожей;
- види організації морського туризму;
- класифікацію круїзних суден; - організацію круїзного сервісу;
- сучасні проблеми якості обслуговування в круїзному туропереїтингу.

вміти:

- визначати системи класифікації та основні параметри оцінки круїзних суден;
- оцінювати фактори та критерії якості послуг в круїзному туропереїтингу.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація транспортних подорожей та перевезень.

Тема 1. Сутність та види круїзного туризму. Сутність круїзного туризму. Види круїзного туризму. Тенденції та перспективи розвитку круїзного туризму. Вплив технологій на круїзний туризм.

Тема 2 Принципи та види організації транспортних подорожей та перевезень. Загальні принципи організації транспортного обслуговування туристів. Система транспортного забезпечення в туризмі та класифікація транспортних засобів. Види транспортних подорожей та їх характеристика. Сучасний стан та тенденції розвитку транспортних подорожей.

Тема 3. Безпека туристичних подорожей. Правові норми, що регулюють питання безпеки туристичних подорожей. Основні правила поведінки туристів. Основні положення міжнародних документів з безпеки туристичних подорожей

Змістовий модуль 2. Ринок круїзного туризму.

Тема 4. Характеристика круїзного ринку. Генезис і формування ринку морських круїзів. Морські круїзи як туристський продукт. Сегментування ринку морських круїзів. Характеристика попиту на світовому круїзному ринку. Зростання попиту на короткі маршрути;. Зміна вікового складу круїзних споживачів. Бум на середземноморські круїзи. Нові сегменти на круїзному ринку. Характеристика пропозиції на світовому круїзному ринку. Збільшення розмірів круїзних кораблів. Зміна сервісу. Повернення вантажних суден для круїзних цілей. Збільшення капіталовкладень в розвиток портової інфраструктури. Горизонтальна консолідація і глобалізація. Тематичні круїзи «Зелені програми» круїзних компаній.

Тема 5. Організація морського туризму. Види організації морського туризму. Особливості фрахтування пасажирського судна і ціноутворення на послуги в круїзному туропереїтингу. Особливості агентської і берегового екскурсійного обслуговування круїзних суден. Договір на туристичне обслуговування круїзних туристів. Пасажирська інфраструктура круїзного лайнера. Технологія фрахтування пасажирського судна і агентування круїзів. Основи ціноутворення на послуги розміщення на круїзному судні. Стратегії ціноутворення круїзних операторів. Ціни на розміщення та їх складові. Фактори, що визначають ціну круїзу. Системи знижок і бонусів, які використовуються круїзними компаніями. Програми залучення споживачів круїзів.

Тема 6. Класифікація морських круїзних суден і позиціонування круїзів в Туроперейтингу. Класифікація круїзних суден. Системи класифікації круїзних суден. Основні параметри оцінки круїзних суден. Позиціонування морських круїзних турів і категорії круїзів в туроперейтингу. Джерела інформації про морські круїзи. Логістичне забезпечення морських круїзів. Система визначення категорій круїзних лайнерів. Бальна оцінка і система «зірок». Виділені сегменти круїзних лайнерів

Тема 7. Моніторинг круїзного яхтового туризму в системі елітарного туризму. Річкові круїзи. Виникнення, становлення і розвиток яхтового туризму. Характеристика яхтового круїзного комплексу. Класи яхт за рівнем комфорту. Міжнародна класифікація моторних яхт. Яхтові круїзні компанії. Характеристика річкових круїзів. Мотивація і цілі річкових круїзів. Основні регіони річкових круїзів. Основні учасники світового ринку річкових круїзів. Українські річкові круїзи. Логістична організація річкових круїзів та прогулянок.

Тема 8. Технологія продажу морських круїзів. Особливості сприйняття морських круїзів потенційними споживачами. Морські круїзи в мережі Інтернет. Соціально-демографічний портрет і поведінка круїзного споживача. Робота з клієнтами при продажу морських круїзів. Алгоритм бронювання морських круїзів. Правила ділового листування при бронюванні та купівлі морських круїзів. Додатковий туристський сервіс при продажу морських круїзів. Особливості страхування при продажу морських круїзів. Організація візової підтримки. Організація бронювання авіаквитків, готелів, трансферів, екскурсій та інших туристичних послуг.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	очна форма навчання					заочна форма навчання				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	П	лаб.	с. р.		Л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	13
Змістовий модуль 1. Організація транспортних подорожей та перевезень										
Тема 1. Сутність та види круїзного туризму.	12	2			10					
Тема 2. Принципи та види організації транспортних подорожей та перевезень.	12	2			10					
Тема 3. Безпека туристичних подорожей.	14	2	2		10					
Усього за змістовий модуль 1	38	6	2		30					
Змістовий модуль 2. Ринок круїзного туризму.										
Тема 4. Характеристика круїзного ринку.	9	2	2		5					
Тема 5. Організація морського туризму.	16	4	2		10					
Тема 6. Класифікація морських круїзних	9	2	2		5					

суден і позиціонування круїзів в Туроперейтингу.										
Тема 7. Моніторинг круїзного яхтового туризму в системі елітарного туризму. Річкові круїзи.	9	2	2		5					
Тема 8. Технологія продажу морських круїзів	9	2	2		5					
Усього за змістовий модуль 2	52	12	10		30					
Усього годин	90	18	12		60					

5. Теми семінарських занять

У програмі семінарські заняття не заплановані

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
Змістовий модуль 1. Організація транспортних подорожей та перевезень		
1	Тема 3. Безпека туристичних подорожей.	2
Змістовий модуль 2. Ринок круїзного туризму.		
2	Тема 4. Характеристика круїзного ринку.	2
3	Тема 5. Організація морського туризму.	2
4	Тема 6. Класифікація морських круїзних суден і позиціонування круїзів в Туроперейтингу.	2
5	Тема 7. Моніторинг круїзного яхтового туризму в системі елітарного туризму. Річкові круїзи.	2
6	Тема 8. Технологія продажу морських круїзів	2
	Разом	12

7. Теми лабораторних занять

У програмі практичні заняття не заплановані

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
Змістовий модуль 1. Організація транспортних подорожей та перевезень		
1	Вплив технологій на круїзний туризм.	10
2	Сучасний стан та тенденції розвитку транспортних подорожей.	10
3	Основні правила поведінки туристів.	10
Змістовий модуль 2. Ринок круїзного туризму.		
4	Тематичні круїзи «Зелені програми» круїзних компаній.	5
5	Системи знижок і бонусів, які використовуються круїзними компаніями.	10
6	Система визначення категорій круїзних лайнерів.	5
7	Логістична організація річкових круїзів та прогулянок.	5
8	Організація візової підтримки.	5
	Разом	60

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням наочних засобів, презентації, самостійна робота, практичні заняття, самостійне опрацювання нового матеріалу, в т.ч. із застосуванням Інтернет-ресурсів.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточне контрольне опитування, оцінювання семінарських доповідей та виконання індивідуальних завдань; підсумковий контроль - залік. В обов'язковому порядку здійснюється облік відвідування студентами усіх видів занять.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на	може використовувати знання в

	репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

12. Питання для підсумкового контролю

1. Коли виникли регулярні морські пасажирські перевезення?
2. Що сприяло виникненню регулярних морських пасажирських перевезень?
3. Дайте визначення поняттю "морський круїз"?
4. Розкажіть про перші морські круїзи, коли і де вони були організовані.
5. Охарактеризуйте основні етапи розвитку круїзного судноплавства на Чорному морі.
6. Що необхідно зробити для розвитку міжнародного морського туризму на Чорному морі?
7. Охарактеризуйте особливості морських пасажирських перевезень.
8. Що входить в морську пасажирську транспортну систему?
9. Які ви знаєте морські пасажирські лінії.
10. Що собою являє морський круїз?
11. Які витрати не включаються у вартість круїзу?
12. Охарактеризуйте основні тенденції сучасного круїзного ринку.
13. Розкажіть про основні напрямки сучасної рекламної діяльності на міжнародному ринку.
14. У чому ви бачите проблеми організації круїзів по Чорному морю?
15. Як класифікуються круїзні подорожі та круїзні туристи?
16. Які переваги та недоліки круїзів?
17. Поясніть основні мотиви вибору круїзних подорожей.
18. Дайте характеристику договору морського круїзу.
19. Які види договорів можуть укладатися між контрагентами? Що таке туристський ваучер?
20. Дайте характеристику договору на туристське обслуговування.
21. Які основні права і обов'язки туриста і туроператора за договором на туристське обслуговування?
22. Обґрунтуйте необхідність застосування страхування в круїзах.
23. Розкажіть про сучасну географію яхтового туризму.

24. Розкажіть, як ви уявляєте круїзну яхту.
25. Чим яхтовий туризм відрізняється від звичайного круїзу?
26. Чим приваблює Чорноморське узбережжя мандрівників на яхтах?
27. Дайте характеристику світового ринку круїзного судноплавства.
28. Назвіть поширені види круїзів.
29. Дайте характеристику річкового круїзу. Назвіть основні особливості річкових круїзів.
30. Класифікація та обладнання кают на круїзних лайнерах. Обладнання кают для пасажирів з обмеженими можливостями.
31. Обслуговування в каютах. Характеристика послуг, що пропонуються туристам на борту круїзних лайнерів.
32. Медичне обслуговування і забезпечення безпеки на круїзних судах.
33. Круїзні формальності. Правила дрес-коду в круїзах.
34. Круїзна індустрія розваг. Спортивно-оздоровчі послуги і СПА-центри.
35. Алгоритм бронювання морських круїзів.
36. Організація бронювання авіаквитків, готелів, трансферів, екскурсій та інших туристичних послуг
37. Критерії якості круїзних послуг
38. Дайте характеристику компанії Carnival Cruise Lines.
39. Дайте характеристику компанії Costa Crociere S.P.A.
40. Дайте характеристику компанії Holland America Line.
41. Дайте характеристику компанії Royal Caribbean International.
42. Дайте характеристику компанії Cunard Line.
43. Дайте характеристику компанії Mediterranean Shipping Cruises.
44. Як розподіляється світовий ринок круїзів по країнах?
45. Що необхідно враховувати при проектуванні круїзної лінії?
46. Які ви можете назвати основні критерії для вибору типів круїзних суден для організації круїзної лінії.
47. Назвіть основні порти заходу круїзних суден на Чорному морі.
48. Дайте характеристику основним туроператорам, які працюють в Чорноморському регіоні.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль								Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовний модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
10	10	10	10	10	10	10	10	20	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
30-59	FX	незадовільно з	не зараховано з можливістю

		можливістю повторного складання	повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Робоча програма та силабус навчальної дисципліни; опорні конспекти лекцій; мультимедійні презентації; плани практичних занять; навчально-методичні матеріали та питання для поточного і підсумкового контролю; ілюстративні матеріали (карти, схеми, рисунки).

14. Рекомендована література

Основна

1. Антоненко І. Я., Мельник І. Л. Формування інноваційного продукту круїзного туризму. Київ. ун-т туризму, екон. і права. Київ : Сталь, 2016. 248 с.
2. Герасименко В.Г., Замкова А.В. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів. Навч. посібник. Харків : «Бурун Книга» , 2011. 116 с.
3. Кібік О. М. Економіка портового господарства : навч. посіб. Одеса : ОНМУ, 2004. 279 с.
4. Кібік О. М. Теорія та методологія ціноутворення в морських торговельних портах : Одеса : ОНМУ, 2005. 282 с.
5. Корж Н. В., Басюк Д.І. Управління туристичними дестинаціями : підручник. Вінниця : ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
6. Смирнов І. Г. Логістика туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2009. 444 с.
7. Маруніч В.С., Шморгун Л.Г. та ін. Організація та управління пасажирськими перевезеннями: підручник. К.: Міленіум, 2017. 528 с.
8. Нездоймінов С.Г. Основи круїзного туropolерейтингу. Навчальний посібник. Херсон : «Олді+», 2020. 320 с.
9. Нефедова Н. Є., Яворська В.В., Куделіна С. Б. Географія туризму. Навч.-метод. посібник. Одеса : ФОП Бондаренко М.О. 2019. 156 с.
10. Нефедова Н. Є. Транспортно-логістичні мережі та системи : навч. посіб. Одеса: ФОП Бондаренко М.О. 2014. 160 с.
11. Коломієць К.В., Яворська В.В., Сич В.А. Територіальна організація туристично-рекреаційної діяльності Українського Причорномор'я. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова. 2018. 290 с.

Додаткові джерела:

1. Басюк О.В. Розвиток круїзного туризму в Чорноморському регіоні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Вип. 10. Ч. 3. 2015. С. 97 - 100.
2. Бойко, В. Круїзний туризм: тенденції розвитку галузі в період невизначеності. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка, 2023. Вип. 17. 133-139. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.18>
3. Годя І. Розвиток річкового круїзного туризму в Україні: минуле і сьогодення. Східноєвропейський історичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 86-91.
4. Голубкова І. А., Левинська Т. І., Бабаченко М. В. Проблема безпеки в круїзному судноплаванні. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 39(1). С. 5-10.
5. Добрянська Н. А., Володівщук А. С.Сучасний стан та перспективи розвитку морського круїзного туризму в Одеській області. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2019. № 4 (10). С. 48-54. – URL: <https://economics.opu.ua/ejopu/2019/No4/48.pdf>.

6. Нездоймінов С. Г., Андреева Н. М. Круїзний туризм в контексті Морської доктрини України. Механізм регулювання економіки. 2013. № 4. С. 100-110.
7. Ольховик Н.А., Павленко В.С. Круїз як договір про надання туристичних послуг. Південноукраїнський правничий часопис. Вип. 3. 2018. С. 81-84.
8. Писаревський І. М. Туризм як національний пріоритет: монографія. Харків : ХНАМГ. 2019. 284 с.
9. Самойлов Ю. Круїзний туризм: перспективи для України. Український туризм. 2019. № 2. С. 14-21.

Електронні інформаційні ресурси

1. Асоціація круїзних ліній [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cruiseexperts.org>
2. Асоціація круїзних портів Середземного моря. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.medcruise.com/>
3. Афінська конвенція про перевезення морем пасажирів та їх багажу 1974 року. Приєднання від 15.07.1994 р., підстава – 115/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_094#Text.
4. Конвенція про відкрите море. Набрання чинності від 30.09.1962 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_180#Text
5. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі 1974 р. (СОЛАС-74) (SOLAS). Редакція від 12.12.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_251#Text
6. Офіційний сайт міжнародної круїзної компанії Celebrity Cruises [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.celebritycruises.com/>
7. Офіційний сайт міжнародної круїзної компанії MSC Cruises [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msccruisesusa.com/>
8. Офіційний сайт міжнародної круїзної компанії Norwegian Cruise Lines [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ncl.com/fr/en/>
9. Офіційний сайт міжнародної круїзної компанії Royal Caribbean International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.royalcaribbean.com/>
10. Офіційний сайт міжнародної круїзної компанії The Ritz-Carlton Yacht Collection [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ritzcarltonyachtcollection.com/yachts/luminara>
11. Офіційний сайт міжнародної круїзної компанії Uniworld River Cruises [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uniworld.com/>
12. Світова круїзна мережа. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldcruise-network.com/>
13. Статистична інформація щодо круїзів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statista.com/topics/4211/cruise-industry-in-europe/#topicOverview>